

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 60752-07-18 יהלום נ' בן חיים

לפני כבוד השופטת אפרת בוסני

התובע: עווד יהלום
ע"י ב"כ עו"ד עדי כהן

נגד

הנתבע: יקיר יעקב בן חיים
ע"י ב"כ עו"ד יהונתן רבינוביץ

פסק דין

1. תביעה על פי חוק איסור לשון הרע, התשכ"ח-1965 (להלן: "החוק"). בגדרה מבקש התובע לחייב את הנתבע בתשלום פיצוי ללא הוכחת בסך של 150,000 ₪ בגין הפגיעה בשמו הטוב וכפל הפיצוי בשל פרסום לשון הרע בכוונה לפגוע, בהתאם להוראות סעיף 7א(ג) לחוק.

עוד מבוקש בגדרה של התביעה לחייב את הנתבע למחוק את הפרסום וכן לפרסם, על חשבונו, באותה דרך וצורה בה פורסמה התמונה הפוגענית, תיקון של הדברים הפוגעניים שנאמרו על ידו, לרבות הבהרה שהדברים שיוחסו לתובע אינם נכונים.

2. במוקד התביעה ניצבת שאלת האיזון בין חופש הביטוי לבין הזכות לשם טוב בנסיבות תיק זה, בהן פורסמה ברשת חברתית תמונתו של התובע מניף שלט אותו ערך הנתבע ושינה משלט בו תמונת המבורגר בלחמנייה והמילים "צאו לי מהצלחת" לשלט עם תמונת ראש עגל כרות והמילים "תנו לרצוח בשקט".

העובדות ביסוד התביעה

על העובדות הבאות אין מחלוקת;

3. ביום 13.10.2017 התקיימה הפגנת מחאה של קבוצת טבעוניים מול סניף "מקדונלדס" ברחוב אבן גבירול בעיר תל-אביב.

4. התובע ביקש להביע דעתו כנגד המפגינים, בהפגנת יחיד, וחניף שלט בו נכתב "צאו לי מהצלחת" כשמתחתיו תמונה הנראית כתמונת לחמנייה ובתוכה המבורגר.

5. התובע צולם במהלך ההפגנה כשהוא מחזיק שלט זה. הגם שבכתב התביעה נטען כי התובע צולם ללא רשותו על ידי המפגינים, התובע אינו מייחס בכתב התביעה את צילומו, ברשות הרבים, כשהוא מפגין. תביעת התובע אינה בגין פגיעה בפרטיות. עילת התביעה יוחדה לפרסום לשון הרע בפרסום הנתבע את תמונת התובע ב"פייסבוק", תוך שינוי השלט שנשא התובע במהלך ההפגנה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 60752-07-18 יהלום נ' בן חיים

6. אין מחלוקת שהנתבע, טבעוני, המציג עצמו כמי שרואה כשל מוסרי בפגיעה והתעללות בבעלי חיים לשם אכילתם, ערך את התמונה בה צולם התובע במהלך ההפגנה, באופן ששינה את תוכן השלט שהתובע החזיק. כך שבמקום תמונת התובע הנראה אוחז בשלט עם תמונת לחמנייה עם המבורגר וכיתוב "צאו לי מהצלחת", נראה התובע מניף שלט עם תמונה של ראש כרות של עגל ודם ומעליו המילים "תנו לרצוח בשקט", כשהנתבע מוסיף "חידדתי את המסר שלו".
7. התמונה פורסמה בפייסבוק בתגובה לפוסט שהעלה אדם אחר שהציג את תמונת התובע עם השלט שנשא בהפגנה והביע מחאה וביקורת על עמדת התובע.

מהלך הדיון וגדר המחלוקת

8. האם פרסום תמונה בה נראה התובע במהלך ההפגנה של מפגינים טבעוניים המוחים על הרג פרות לשם אכילתן מול סניף מקדונלדס כשהוא מניף שלט אותו ערך הנתבע ושינה, כך שבמקום המילים "צאו לי מהצלחת" ותמונת המבורגר בלחמנייה שהופיע על השלט שהתובע החזיק בהפגנה, נכתב "תנו לרצוח בשקט" ומתחתיו תמונת ראש עגל כרות ודם, מהווה פרסום לשון הרע במובנו של החוק? והאם עומדות לנתבע הגנות החוק? אלו הן השאלות העומדות לברור.
9. הצדדים הגישו תצהירי עדות ובישיבת בית המשפט מיום 9.1.2020 הסכימו למתן פסק דין על יסוד החומר שהוגש לתיק, ללא חקירת המצהירים והגישו סכומים בכתב.

תמצית טענות הצדדים

טענות התובע

10. התובע טוען כי פרסום תמונתו ברשת החברתית, תוך שינוי השלט אותו נשא מתמונה של המבורגר אל מול ראש פר כרות ומדמם, ושינוי המלל "צאו לי מהצלחת" אל מול "תנו לרצוח בשקט" מהווה פרסום לשון הרע.
11. השלט שהניף מול קבוצת המפגינים, טוען התובע, הינו הבעת דעה כנגד המפגינים שאינה פוגעת באף אוכלוסייה. פרסום תמונתו ברשת החברתית "פייסבוק" בקבוצות שונות התומכות בטבעונות כשהוא נושא שלט "תנו לרצוח בשקט", טוען התובע, מטיל עליו סטיגמה של ביצוע עבירה פלילית, מהווה פרסום שיקרי הפוגע בו ובשמו הטוב, מכפיש ושם אותו ללעג לבריות.
12. התובע טוען כי פרסום לשון הרע נעשה על ידי הנתבע בזדון וכוונה לפגוע וכי הוא זכאי לכפל הפיצוי הקבוע בסעיף 7א(ג) לחוק בהיות הפרסום, תוך שינוי קיצוני, מוכיח כי מדובר בכוונה תחילה לשים את התובע ללעג ולייחס לו רצח.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 60752-07-18 יהלום נ' בן חיים

13. בסיכומיו מחדד התובע טוען כי זכותו של הנתבע להפגנה והבעת דעה אינה עולה על זכותו של התובע וכי ב"חידוד" המסר שהנתבע טוען בכתב התגנה שביצע, פוגע הנתבע בזכותו של התובע להביע עמדה שונה ומייחס לתובע מעשה פלילי שאינו עולה בקנה אחד עם החוק וזאת במטרה לבזותו.
14. את הכיתוב בשלט שנשא במהלך ההפגנה, טוען התובע, הוא בחר ביודעין כחלק מזכותו הדמוקרטית למחאה ולהבעת דעה משלו, בהתאם לאמונתו האידיאולוגית, תוך כבוד לכל דעה אחרת ומבלי לשפוט אחר האוחז בדעה שונה. לעומתו, הנתבע, המתנגד לאכילת בשר, החליט באופן בוטה לדרוס את עקרונות הדמוקרטיה וחופש הביטוי ולייחס לתובע, בשם אמונתו, מעשה פלילי ותכונות של רצח בעלי חיים בשל אכילתו בשר ובכך להשפילו, לבזותו ולהשניאו על הבריות. אם סבורה קהילת הטבעוניים והנתבע ביניהם, טוען התובע, שאכילת בשר מהווה מעשה פלילי, עליהם לפנות לשינוי המצב החוקי. אולם מן המפורסמות שאכילת בשר לא הוצאה מהחוק. מערך החוקים בישראל מתייחס לאופן בו ניתן לשחוט בהמות, ולא היה מקום שהנתבע ירמוס את עמדת התובע וייחס לו מעשה פלילי. למעשה, לטענת התובע, לכל האוכלוסייה שאינה נמנית עם הצמחוניים והטבעוניים ניתן לייחס תכונות "רצח". התובע טוען שכל אדם רשאי להחזיק בדעותיו, ובעוד שהנתבע "חידד" לגישתו את המסר וייחס בכך לתובע מעשה פלילי במטרה להשפילו ולשים אותו לקלס, גישת התובע היא שאיש באמונתו יחיה.
15. התובע טוען עוד כי לא עומדות לנתבע ההגנות הקבועות בחוק, כי אין אמת בפרסום ולא עומדת לנתבע הגנת תום הלב שבסעיף 15 לחוק, שכן הפרסום תוכנן במטרה לפגוע.
16. התובע מוסיף וטוען בסיכומים שעל בית המשפט לנקוט עמדה תקיפה וחריפה לגינאי והרתעה של כל פגיעה בשם הטוב של אדם אך בשל הצגתו עמדה שאינה לרוחו של אחר, באופן שיהווה מסר מרתיע ומחנך את הציבור. אחרת כל אדם יוכל לפרסם תמונה של אחר ו"לחדד" מסרים תוך פגיעה בוטה בזכויות האחר.
- טענות הנתבע
17. הנתבע מאשר שפרסם את תמונת התובע וערך את השלט שהתובע החזיק, אך טוען כי יש לבחון את הפרסום באספקלריה של נסיבותיו. לטענת הנתבע הוא פרסם את הפרסום בתגובה לפוסט שפרסם אדם אחר וכאשר התובע שם עצמו כמפגין יחיד מול הפגנת קבוצת הטבעוניים ליד סניף מקדונלדס כשהוא מניף שלט המבקש שיצאו לו מהצלחת, אין מדובר בפרסום לשון הרע.
18. המבורגר באופן כללי, וכזה גם הנמכר במקדונלדס המשמש מקום לממכר המבורגרים בלחמניות, טוען הנתבע, עשוי מבשר עגלים ופרות שנשחטו ובשרם עובד לייצור המבורגר. בכך שהתובע מניף מול מקדונלדס שלט בו נכתב "צאו לי מהצלחת" מעל תמונה של לחמניית המבורגר, כשהוא מוחה

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 60752-07-18 יהלום נ' בן חיים

מול קבוצת טבעונים המפגינה למול סניף מקדונלדס, מצהיר התובע על עצמו כמי שאוכל את שנמכר במקדונלדס. היינו, כמי שאוכל בשר בקר המיוצר מהרג - שחיטת פרות ומבקש למחות כנגד אלו המבקשים להפסיק התנהלות זו של הרג פרות לשם אכילתן ולהמשיך את הרג הפרות. לפיכך, טוען הנתבע, אין מדובר בפרסום מכפיש, שהרי בדיוק לכך מתכוון התובע וזו תכלית מחאתו.

19. הנתבע טוען עוד כי בפרסום שעשה התובע בשלט שהניף בהפגנת מחאה מול הפגנת קבוצת הטבעונים יש לפגוע בקבוצה גדולה של אנשים בישראל, קבוצת טבעוניים וצמחוניים המונים מאות אלפי בני אדם בישראל והנתבע ביניהם, אשר על פי תפיסתם טבת והרג בעלי חיים לשם אכילתם הוא מעשה בלתי מוסרי בעליל.
20. מוסיף הנתבע וטוען כי הפרסום שהוא פרסם התייחס באופן ברור לפרסום התובע במהלך ההפגנה בו הביע התובע את דעתו על מחאת הטבעונים להפסקת הרג ושחיטת פרות ועגלים לשם הפיכתם למזון, וכי שינוי השלט שהתובע הניף בהפגנה נועד לחדד את המסר של התובע, להביע דעתו ולמחות נגד דעתו של התובע שיש להמשיך ולטבח בפרות לשם אכילתן. הנתבע הוסיף לפרסום את המילים "חידדתי את המסר שלי", כך שבמבחן האובייקטיבי של האדם הסביר, על פי הנסיבות הכוללות של הפרסום, אין מדובר בפרסום שיש בו משום לשון הרע.
21. לטענת הנתבע עוד משהתובע ביצע מחאה נגד מחאת הטבעונים להפסקת הטבח, ההרג ושחיטת פרות ועגלים לשם הפיכתם למזון והביע דעתו בשלט שהניף, אזי גם לנתבע הזכות להביע את דעתו. מטרת התביעה, טוען הנתבע בסיכומים, היא לרמוס את זכותו למחות ולהביע דעה נגדית לדעתו של התובע, אשר יזם מחאת יחיד המעודדת אכילת בשר בעלי חיים, זאת מול מחאת קבוצה אחרת של אנשים המתנגדים לאכילת בשר נוכח הצורך בהריגת בעלי חיים, תוך התאכזרות אליהם.
22. הנתבע טוען עוד למשקל העל החוקתי של חופש הביטוי ולהתבטאות חופשית במדינה דמוקרטית, וכן לכך שלגבי פרסום הנעשה ברשת האינטרנט נקודת האיזון בין חופש הביטוי והזכות לשם טוב, נעה לכיוון חופש הביטוי ויש להיזהר בקביעת קריטריונים העלולים להוות אפקט מצנן על חופש הביטוי.
23. לחלופין טוען הנתבע כי עומדות לו הגנות החוק. הגנת "אמת דיברתי" שבסעיף 14 לחוק וכן הגנת תום הלב בהתאם לסעיף 15(6) לחוק, בהיות הפרסום, בנסיבותיו הכוללות, הבעת דעה של הנתבע ביחס לפרסום שביצע התובע. בהקשר זה מוסיף הנתבע וטוען כי כל אדם סביר שנחשף לפרסום של התובע ולפרסום של הנתבע, וקורא את המלל שהנתבע הוסיף "חידדתי את המסר" לאחר התמונה של התובע עם השלט ששונה, מבין כי המלל כוון באופן ברור להבעת דעה ומחאה כנגד הרג וטבח של פרות לשם אכילתן.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 60752-07-18 יהלום נ' בן חיים

בסיכומים מחדד הנתבע שהוא לא בחר סתם בפלוני אותו ראה אוכל בשר ופרסם פוסט בגנותו. נסיבות הפרסום ברורות, התובע הוא שיוזם ובחר לנקוט בדרך של מחאת יחיד עם השלט שהחזיק ביד אל מול מחאה אחרת של קבוצת טבעונים שהפגינו מול מקדולנדס ועל רקע זה, הפרסום נעשה בתום לב וזוכה להגנת סעיף 15(6) לחוק בבחינת פרסום ביקורת על פרסום שהתובע הציג ברבים.

הנתבע טוען עוד לקיומה של החזקה הקבועה בסעיף 16(א) לחוק לעניין תום לבו, וכי חזקה זו לא נסתרה.

24. הנתבע דוחה את טענת התובע שהפרסום מייחס לו עבירה פלילית של רצח וטוען כי בפרסום לא צוין שהתובע הוא רוצח, ובנסיבות הפרסום פרשנות כזו אינה סבירה.

דין והכרעה

25. על המדוכה עומדת השאלה האם בשם חופש הביטוי לו טוען הנתבע ודרכו ל"חדד" את המסר בו אוהז התובע, פרסום תמונה של התובע במהלך הפגנה מול קבוצת מפגינים טבעוניים נושא שלט שתוכנו שונה על ידי הנתבע, מהווה פרסום לשון הרע שאינו "זוכה" להגנות החוק.

26. אקדים את המאוחר ואומר לאחר שבחנתי את הפרסום ואת נסיבותיו ואת טענות הצדדים, דין התביעה להידחות.

27. הזכות לחופש ביטוי הוכרה כאחת מחירויות היסוד של אדם בישראל, בבחינת "ציפור נפשה של הדמוקרטיה" (ראו; דברי כבי השופט אגרנט בעניין ע"פ 255/68 **מדינת ישראל נ' בן משה**, פ"ד כב (2) 427 (8.9.1968)).

בעניין ע"א 89/04 **נודלמן נ' שרנסקי** (4.8.2008) (להלן: "עניין שרנסקי") נקבעו ביחס לחופש הביטוי הדברים הבאים:

"חופש הביטוי הוא מן הזכויות הנעלות שבזכויות האדם, אשר הוכר בהלכה הפסוקה עוד מקדמת דנא, אף שלא נכלל במפורש בגדר זכויות האדם שנמנו בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. הוא מבטא את החשיבות שבמיצוי זכותו של האדם לאוטונומיה אישית ולביטוי עצמי. הוא חיוני להבטחת תקינותו של ההליך הדמוקרטי, הבנוי על הבעת הרצון והדעה החופשית של כל אדם; הוא מהווה יסוד רעיוני ומעשי לשלטון הנבחר בבחירות חופשיות, בהליך שעיקרו חופש דעה ובחירה..." (פסקה 13).

28. חרף חשיבותו הרבה של חופש הביטוי בחייו של הפרט ובחייה של חברה דמוקרטית, היקפו של חופש זה אינו בלתי מוגבל. לצד מצוי זכותו של אדם לביטוי עצמי אין לקיים חברה שוחרת חירות בלא הגנה על שמו הטוב של כל אחד מבניה, וזאת כחלק מההגנה החוקית על זכות היסוד של אדם

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 60752-07-18 יהלום נ' בן חיים

לכבוד (ראו; ע"א 214/89 אבנרי נ' שפירא פ"ד מג(3) 840 (1989)); רע"א 4740/00 אמר נ' יוסף, פ"ד נה(5) 510 (2001) (להלן: "עניין אמר").

29. שתי זכויות יסוד אלה, הזכות לחופש ביטוי והזכות לשם הטוב, היונקות חיותן מאותה זכות "אם עצמה" היא זכותו של אדם לכבוד, יכול שיתנגשו. חוק איסור לשון הרע מהווה איזון עדין במתח בין זכויות אלה (ראו; ע"א 4534/02 רשת שוקן בע"מ נ' הרציקוביץ, פ"ד נח (3) 558 (2004)).

30. במקרה זה התביעה מוגשת מכוח חוק איסור לשון הרע ולכך מייחד התובע את תביעתו. התובע צולם במהלך הפגנת יחיד שלו ברשות הרבים, ואת צילום התובע במהלך ההגנה אין התובע מייחס לנתבע.

31. הפסיקה התוותה ארבעה שלבים לבחינת תביעה המוגשת בעילה מכוח חוק איסור לשון הרע. בשלב הראשון תיבחן השאלה האם הביטוי שבגימו הוגשה התביעה מהווה "לשון הרע" לפי סעיף 1 לחוק והאם מתקיים יסוד הפרסום כמשמעותו לפי סעיף 2 לחוק. אם התשובה חיובית עוברים לשלב הבא בו נבחנת תחולת ההגנות השונות על הפרסום, לפי סעיף 13 ("פרסומים מותרים"), סעיף 14 ("הגנת אמת בפרסום") וסעיף 15 ("הגנת תום לב") לחוק. אם הפרסום אינו נהנה מהגנות החוק, אז עוברים לבחינת הסעדים (ראו; ע"א 751/10 פלוני נ' ד"ר אילנה דיין-אורבך (פורסם בנבו, 8.2.2012) (להלן: "עניין אילנה דיין")).

בחינת כל אחד מהשלבים אינה נעשית במנותק מהשלבים האחרים. "יש יחסי גומלין בין השלבים השונים, והקו התוחם ביניהם איננו חד כפי שעשוי להשתמע. כך, לדוגמה, עוצמת הביטוי הפוגע, עשויה להשליך על העניין הציבורי במסגרת הגנת אמת דיברתי בסעיף 14 לחוק או בבחינת תום-הלב במסגרת סעיף 15 לחוק" (ראו; כבי השופט עמית ב"עניין אילנה דיין" פסקה 7 לפסק הדין).

האם מדובר בפרסום לשון הרע

32. סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע קובע:

"לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול-

(1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;

(2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחדים לו;

(3) לפגוע באדם במשרתו, אם במשרה ציבורית ואם במשרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו

או מקצועו;

(4) לבזות אדם בשל גזעו, בשל מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או

מוגבלותו;"

בסעיף זה "אדם" - יחיד או תאגיד;

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18-07-60752 יהלום נ' בן חיים

33. בהתאם לסעיף 2(ב) לחוק איסור לשון הרע, רואים כפרסום לשון הרע, בלי למעט מדרכי פרסום אחרות:
- (1) אם הייתה מיועדת לאדם זולת הנפגע והגיעה לאותו אדם או לאדם אחר זולת הנפגע;
- (2) אם הייתה בכתב והכתב עשוי היה, לפי הנסיבות להגיע לאדם זולת הנפגע.
- במקרה זה אין מחלוקת כי היה פרסום על ידי הנתבע; המחלוקת בשאלה האם הפרסום עולה כדי לשון הרע במובנו של חוק איסור לשון הרע.
34. לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול לפגוע בנכס היקר ביותר לאדם - שמו הטוב וכבודו כאדם בעיני עצמו ובעיני זולתו. המבחן לקיומו של לשון הרע הוא מבחן אובייקטיבי. אין הכרח כי האדם יושפל או יבוזה בפועל. די בכך שהפרסום היה עלול להביא לתוצאה שכזו. על בית המשפט לבחון אילו משמעות היה האדם הסביר מייחס לפרסום. בחינה זו תעשה תוך בחינת הפרסום בכללותו ומשמעות הפרסום. לא רק על סמך המילים המדויקות, אלא גם אל מול הנסיבות החיצוניות הסובבות את הפרסום, כאשר בשלב בדיקה זה, אין חשיבות למניע או לכוונה שעמדה מאחורי הפרסום (ראו; "עניין שרנסקי"; "עניין אילנה דייך"; רע"א רע"א 10520/03 בן גביר נ' דנקנר (12.11.2006) (להלן: "עניין בן גביר")).
35. בהתייחס לפרסומים במרחב הווירטואלי, גישת בתי המשפט מלמדת שנקודת האיזון בין חופש הביטוי לזכות לשם טוב נוטה לעברו של חופש הביטוי וכי הרף לגבי פרסום שנעשה ברשתות חברתיות, בפייסבוק ובפורומים מוצב במקום גבוה מזה בו הוא ניצב לגבי פרסומים במדיה המסורתית בכל הנוגע לערך ולמשקל שיינתנו לפרסום (ראו; דברי כבי השופט ריבלין בעניין רע"א 4447/07 מור נ' ברק אי. טי. סי [1995] החברה לשירותי בזק בינלאומיים בע"מ פ"ד סג(3) 664 (2010)). יחד עם זאת אין פירוש הדבר התרת הרסן ומתן הכשר ל"בריונות ברשת". ההתאמה הנדרשת בעניין פרסום במרחב הווירטואלי איננה מיועדת לשלול לחלוטין את האפשרות לראות בפרסום שנעשה ברשתות החברתיות הוצאת לשון הרע, אלא רק להציב את הרף במקום גבוה מהמקום בו הוא ניצב ביחס לפרסומים במדיה המסורתית בכל הנוגע לערך ולמשקל שיינתנו לפרסום, כשכל מקרה ייבחן לנסיבותיו (לגישתי ראו; ת.א (ת"א) 57398-11-16 סולו איטליה בע"מ נ' ורד בוטגה (12.1.2020)).
36. קשה להלום את טענת הנתבע כי הפרסום שנעשה על ידו אינו מהווה פרסום לשון הרע כמשמעותו בחוק. גם בנסיבות הפרסום, פרסום תמונת התובע ממהלך מחאת היחיד שלו אל מול קבוצת מפגינים טבעוניים המוחים נגד הרג בעלי חיים לשם מאכל, בה נראה התובע אחוז שלט אותו ערך הנתבע ושינה משלט בו נכתב "צאו לי מהצלחתי" עם תמונת המבורגר בלחמנייה לשלט בו נכתב "תנו לרצוח בשקט" ותמונת ראש עגל כרות ודם ופרסומו במרשתת, אפילו תחת הסייגים המקנים

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 60752-07-18 יהלום נ' בן חיים

בכורה לשיח הציבורי במרחב הווירטואלי, נתפס בעיני האדם הסביר בבחינה אובייקטיבית אל מול הנסיבות החיצוניות האופפות את הפרסום כפרסום לשון הרע. המסר בשלט בתמונת התובע אותו ערך הנתבע, הוא מסר קשה, מטריד ומעורר שאת נפש. התמונה הערוכה של התובע אותה פרסם הנתבע מציגה את התובע בעיני האדם הסביר כמי שמעודד רצח בעלי חיים, ובכך עלול להשפיל את התובע, לבזותו ולשים אותו מוקד לשנאה ולעג בעיני הבריות.

37. יחד עם זאת, אינני סבורה שבבחירת הנתבע במילים "תנו לרצח בשקט" לצד תמונת ראש עגל כרות ומדמם, בשלט אותו ערך, אדם סביר היה מייחס לתובע עבירה פלילית של "רצח" כמשמעותו בחוק העונשין. תוכנו של הפרסום שפרסם הנתבע כשלמלל בשלט שערך הוספה תמונת ראש עגל כרות, נושא מסר המציג את התובע כתומך ברצח של בעלי חיים, ולא ברצח בני אדם, עניין המעורר סלידה כשלעצמו.

לעניין זה יפים דברי השופט ע' מודריק בעניין ת.א (מחוזי-ת"א) 1558/06 המכללה האקדמית תל אביב יפו נ' מקיסון (30.8.2007). באותו עניין נדונו ביטויים שנאמרו במהלך הפגנות מחאה נגד התובעת אשר התעתדה להקים מעבדת מחקר שלסברת הנתבעים יערכו בה ניסויים בבעלי חיים, במסגרתן נקראו, בין היתר, קריאות "רוצח חיות", "מתעלל". בית המשפט קובע כדלקמן:

"לשון הרע, לפי הוראת סעיף 1 לחוק היא דבר שפרסומו עלול - בהתאם לאמת מבחן אובייקטיבית "להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם" או "לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו". כיון שאמת המבחן היא אובייקטיבית, יש אכן חשיבות להתבוננות בביטויים הנטענים להיות לשון הרע בתוך הקשר המיוחד שבהם נאמרו (או נכתבו). הוצאת הביטויים "רוצח" "מתעלל" "אכזרי" ו"מסוכן" מתוך הקשרם עלולה לעורר רושם שהנתבעים ייחסו לתובעים מעשי רצח, התעללות ואכזריות כלפי בני אנוש. בה בעת שכל מי שהתבונן בשלטים, קרא את הכרזים והאזין לקריאות המחאה לא יכול היה שלא לדעת בבידור שהנתבעים מייחסים לתובעים "רצח", "התעללות" ו"התאכזרות" לבעלי חיים.

אולם גם התבוננות בביטויי הגנאי הנ"ל על רקע הקשר המדויק עשויה להעמידם בעיני אדם סביר כביטויים שנועדו להשפיל ולבזות את התובעים וקומם את הציבור נגדם. שהרי הכל מסכימים שגם אם אין "רצח" של בעל חיים, "התעללות" ו"התאכזרות" לבעלי חיים הן בגדר התנהגות לא נורמטיבית (ראו חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) תשנ"ד-1994) ולפיכך הצגתו של אדם כ"מתעלל" ו"אכזרי" ו"בזאי כ"רוצח חיות" גם אם היא מוגבלת להתנהגות כלפי בעלי חיים עשויה לשמש בסיס לאישום או לתביעה אזרחית בקשר להוצאת לשון הרע" (עמ' 13).

38. תמונת התובע מניף את השלט אותו ערך הנתבע ושינה, פורסמה במסגרת תגובה של הנתבע לפוסט שהעלתה גברת שהביעה ביקורת על השלט המקורי שהתובע הניף בהפגנה, תוך שהנתבע מציין ביחס לתמונה הערוכה שהציג "חידדתי את המסר שלי". הנתבע טוען כי בנסיבות הפרסום, כאשר התובע שם עצמו כמפגין יחיד למול הפגנת טבעוניים ליד סניף של מקדונלדס המוחים על הרג פרות לשם אכילתן ומניף שלט עם תמונת המבורגר בלחמנייה ומבקש שיצאו לו מהצלחת, מצהיר התובע על

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 60752-07-18 יהלום נ' בן חיים

עצמו שהוא אוכל בשר המיוצר מהרג פרות ומבקש להמשיך את הרג הפרות לשם אכילתם, דבר הפגום מוסרית וכי בפרסום תמונת התובע עם השלט ששינה הוא ביקש לחדד את המסר של התובע ולהבהיר את תכליתו ולכן אין מדובר בפרסום לשון הרע. טענות אלה שמעלה הנתבע יכול שישליכו על תחולת ההגנות על פי חוק, אולם לעניין השלב הראשון של הבדיקה, מדובר בפרסום לשון הרע.

39. אמנם כפי שטוען הנתבע, לא מדובר בפרסום תמונת אדם פלוני שנראה אוכל בשר אלא בתמונת התובע שבחר בדרך מחאה אל מול קבוצת המפגינים הקוראים לעצירת הרג בעלי חיים לשם אכילתם סמוך לסניף מקדולנדס. אולם השלט המקורי שהתובע אחז במהלך מחאתו שונה על ידי הנתבע ובאופן בו הציג הנתבע את תמונת התובע בפרסום שפרסם, תוך שימוש במילים "תנו לרצוח בשקט" בשילוב תמונת ראש עגל כרות, יש מסר המציג את התובע באופן המהווה לשון הרע.

40. גם אם הנתבע סבור שבהפגנת היחיד של התובע ובשלט המקורי שהתובע נשא בהפגנה יש לפגוע בעקרונות ובידיעות שלו ושל קהילת הטבעוניים עליהם הוא נמנה, אכילת בשר ואכילת המבורגר שיוצרו מבשר פרות ועגלים לא הוצאו מחוץ לחוק. שחיטת פרות לשם אכילה אף מוסדרת בחוק (ראו למשל תקנות מחלות בעלי חיים (שחיטת בהמות) תשכ"ד-1964. דעתו של הנתבע ואמונתו, ככל שתהיה על הנושא אין בה לפטור את הנתבע בשם חופש הביטוי מקביעה כי פרסום תמונת התובע מניף שלט שונה שתוכנו מייחס לתובע בעיני האדם הסביר תמיכה ברצח של בעלי חיים, עולה כדי פרסום לשון הרע.

האם עומדות לנתבע הגנות החוק

41. הנתבע טוען כי עומדת לו הגנת "אמת דיברתי" שבסעיף 14 לחוק, ולחלופין לקיומה של הגנת תום הלב בהתאם לסעיף 15(6) לחוק. בסכומי הקדיש הנתבע כר נרחב להגנת סעיף 15(6) לחוק, וטען בצורה רפה להגנה גם בהתאם לסעיף 14 לחוק, ולא בכדי. הגנת "אמת דיברתי" אינה מתקיימת בנסיבות המקרה.

42. סעיף 14 לחוק קובע: "במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה שהדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום ענין ציבורי; הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש". כדי שמפרסם יזכה להגנת אמת הפרסום, עליו להוכיח שני יסודות מצטברים: האחד; שהפרסום היה אמת. השני; שהיה בפרסום ענין ציבורי. הנטל על הטוען זאת מוטל על הנתבע (ראו; "עניין אילנה דיין").

לעניין אמיתות הפרסום, מדובר ביסוד עובדתי בעיקרו ועניינו התאמה בין תוכנו של הפרסום למציאות העובדתית האובייקטיבית. עם זאת, אין דרישה לזהות מוחלטת בין מצב הדברים בפועל לבין תוכן הפרסום ודי בכך שהפרסום היה אמת לפי משמעותם הכללית של הדברים (ראו; ע"א 10281/03 אריה קורן נ' עמינדב ארגוב (12.12.2006); ת"א (שלום ת"א) 56211-03-16 בנימין נתניהו

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 60752-07-18 יהלום נ' בן חיים

נ' יגאל סרנה (11.06.2017)). שאלת קיומו של "עניין ציבורי", לעומת זאת, היא שאלה ערכית הבוחנת על פי "מבחן התועלת" שהותווה בפסיקה האם קיים אינטרס חברתי המצדיק הכשרת פרסום פוגעני שיש בו לשון הרע. שאלה זו מושפעת ממדיניות שיפוטית, ועניינה הוא נורמטיבי, בעל מימד אובייקטיבי, הנבחן על רקע נסיבות המקרה (ראו; "עניין שרנסקי" 22; ע"א 10281/03 קורן נ' ארגוב (12.12.2006); "עניין בן גביר").

43. גם אם אניח שקיים היה עניין ציבורי בפרסום תמונת התובע ממהלך הפגנת היחיד שלו, בבחינת תרומה ראויה לשיח ציבורי ולדעות השונות, ואף אם כגישת התובע יש לראות במחאת התובע כפרסום, מבלי להידרש להכרעה בהנחות אלה, בפרסום תמונת התובע נושא שלט אותו שינה התובע אין התאמה למציאות העובדתית האובייקטיבית. התובע עצמו מאשר זאת בטענתו שהוא שינה את השלט שהתובע נשא בתמונה על מנת "לחדד" את המסר שלטעמו ביקש התובע להציג.

44. הנתבע טוען לחלופין להגנת תום הלב בהתאם לסעיף 15(6) לחוק בהיות הפרסום בנסיבותיו הבעת דעה של הנתבע ביחס לפרסום שביצע התובע בהפגנה, ומחאה על דעתו של התובע שיש להמשיך ולטבח בפרות לשם ייצור מזון. לטענת הנתבע כל אדם סביר שנחשף לתמונת התובע מההפגנה כשהוא נושא שלט עם תמונת המבורגר בלחמנייה וכיתוב "צאו לי מהצלחת", קורא את הכיתוב שפרסם הנתבע בפוסט "חידדתי את המסר" לפני תמונת התובע עם השלט אותו ערך הנתבע, מבין כי הפרסום כוון להבעת דעה ומחאה כנגד גישת התובע שמשמעותה הרג וטבח של פרות לשם הפיכתן למאכל.

45. סעיף 15(6) לחוק קובע:
"במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו: ... הפרסום היה בקורת על יצירה ספרותית, מדעית, אמנותית או אחרת שהנפגע פרסם או הציג ברבים, או על פעולה שעשה בפומבי, ובמידה שהדבר כרוך בביקורת כזאת - הבעת דעה על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה יצירה או פעולה".

בבסיס ההגנה של סעיף 15 לחוק איסור לשון הרע עומדת דרישת תום הלב. היעדרא אמיתות הפרסום, כשלעצמו אין בו לשלול את תום הלב (ראו; ע"א 723/74 הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ נ' חברת החשמל בע"מ, פ"ד לא (2) 281 (1977) בעמ' 307-305)). פרסום באחת הנסיבות המנויות בסעיף 15, שלא חרג מתחום הסביר בנסיבות העניין, מקים על פי סעיף 16(א) לחוק חזקה בדבר תום לב. סעיף 16(ב) לחוק קובע חזקה הפוכה להיעדר תום לב, אם מתקיימת בפרסום אחת הנסיבות המנויות בסעיפי המשנה שלו, כדלקמן:

"16(ב) - חזקה על הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום שלא בתום-לב אם נתקיים בפרסום

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 60752-07-18 יהלום נ' בן חיים

אחת מאלה:

- (1) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא האמין באמיתותו;
- (2) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא נקט לפני הפרסום אמצעים סבירים להיווכח אם אמת הוא אם לא;
- (3) הוא נתכוון על ידי הפרסום לפגוע במידה גדולה משהיתה סבירה להגנת הערכים המוגנים על-ידי סעיף 15".

46. ביחס להגנת תום הלב שבחוק איסור לשון הרע, קובע בית המשפט העליון בפסק הדין ב"עניין שרנסקי" את הדברים הבאים:

"הפן החיובי של חזקת תום הלב, עניינו יסוד אובייקטיבי של סבירות הפרסום, בהינתן נסיבותיו של העניין. הפן השלילי של החזקה עניינו יסודות אובייקטיביים וסובייקטיביים משולבים אלה באלה, הבנויים מנתון אובייקטיבי שעניינו בכך שדברי הפרסום אינם אמת, וקיום אמונה סובייקטיבית של המפרסם שהם אינם אמת, או אי נקיטת אמצעים סבירים על ידיו לברר את אמיתותם; לחלופין, בין אם הדברים הם אמת, ובין אם לאו, קיומה של כוונה סובייקטיבית במפרסם לפגוע בנפגע בדרך החורגת מהמידה הסבירה האובייקטיבית, הנדרשת להגנת הערכים המוגנים מכוח הגנת תום הלב. די בהפרכת חזקת תום הלב בפן החיובי שלה, כאמור בסעיף 16(א) לחוק, או כי נתקיימה החלופה השלישית לחזקת חוסר תום לב בפן השלילי על-פי סעיף 16(ב)(3) לחוק, כדי להניח תשתית מספקת למסקנה כי מדובר בפרסום שאינו נהנה מהגנת תום הלב" (פסקה 27 לפסק הדין).

47. אלמנט הסבירות, אפוא, הוא יסוד דומיננטי בפן החיובי ובפן השלילי, של חזקת תום הלב. בפן החיובי של חזקת תום הלב יש לבחון באופן אובייקטיבי אם הפרסום לא חרג מתחום הסביר בנסיבות המקרה. בפן השלילי של החזקה, נדרש לבחון במבחן משולב, אובייקטיבי ועובדתי, האם המפרסם התכוון לפגוע במידה הגדולה מן הסביר להגנת הערכים המוגנים על ידי הגנת תום הלב. בשני הפנים, הסבירות היא ענין נורמטיבי-ערכי, הבנוי על מכלול נסיבות המקרה תוך איזון בין ערכים חברתיים שונים שבהשתלבותם ובהחלתם היחסית מתגבש סדר חברתי ראוי (ראו; דברי כב' השופטת פרוקצ'יה, דעת הרוב, ב"עניין בן גביר").

48. שני הצדדים הטעימו אודות חשיבות חופש הביטוי ומעמדו במדינה דמוקרטית, לתמיכת עמדתם. לטענת התובע כל אדם רשאי לדעה משלו ואין להעדיף את חופש הביטוי של הנתבע על פניו ובעוד שבמחאתו, כחלק מזכותו הדמוקרטית, הוא ביטא גישה שאיש באמונתו יחיה, הנתבע מבקש לרמוס את עקרונות הדמוקרטיה ואת חופש הביטוי של התובע ולהשפילו אך בשל אכילתו בשר. לגישת הנתבע מנגד, התובע הוא המבקש לרמוס את זכותו למחאה ולהבעת דעתו ומחאתו על הפרסום שהתובע ביצע במהלך ההפגנה. דעתי היא שבנסיבות תיק זה עומדת לנתבע הגנת סעיף 15(6) לחוק.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 60752-07-18 יהלום ג' בן חיים

49. בחינת הפרסום בהקשרו הכולל ונסיבותיו מלמד כי פרסום תמונת התובע עם השלט שהנתבע ערך ושינה, מהווה ביקורת והבעת דעה של הנתבע על עמדה שהתובע הציג ברבים. השאלה האם מדובר בהבעת דעה נבחנית על פי השכל הישר וכללי ההגיון האם האדם הסביר היה מבין את הפרסום כמשקף הליך מחשבתי סובייקטיבי של המפרסם. במקרה זה הפרסום, כפי שעולה מנספחי כתב התביעה, נעשה בתגובה לפרסום תמונתו האמיתית של התובע במהלך מחאתו נגד הפגנת קבוצת הטבעוניים מול סניף מקדונלד. תמונתו המקורית של התובע במהלך ההפגנה, בה נראה התובע מניף שלט עם תמונת המבורגר בלחמנייה וכיתוב "צאו לי מול הצלחת" פורסמה בפוסט של אדם אחר מהנתבע ולווה בביקורת מילולית של אותו אחר בה נאמר: "סוף סוף נמצא צדיק בסדום בזכותו היקום ינצל. מחאה נגד חמלה. נגד מוסר. נגד אנושיות. בכלל נגד כל דבר שעושה טוב ליקום צדיק. אז בואו נצא לו מהצלחת שימשיך להיות לשואת בעלי חיים". התובע אינו מלין בתביעה על תוכן הדברים.

הנתבע הגיב בפרסום שפרסם לפרסום תמונת התובע מזמן ההפגנה והביע דעתו בדרך של שינוי תוכן השלט שהתובע כשהוא מוסיף את המילים "חידדתי את המסר שלו". בנסיבות אלה, כאשר פרסום הנתבע התייחס לתמונתו המקורית של התובע, בתגובה לביקורת של אחר על תמונה זו וכאשר לפני שינוי השלט בתמונת התובע הוסיף הנתבע וציין כי הוא מחדד את המסר של התובע, קורא סביר מבין כי פרסום הנתבע מתייחס לתמונת התובע ממהלך ההפגנה ומהווה ביקורת והבעת דעה של הנתבע על המסר שלגישתו של הנתבע ביטא התובע בהפגנת הנגד שלו.

50. בעניין ע"א 4534/02 רשת שוקן בע"מ נ' הרציקוביץ, פ"ד נח(3) 558 (2004) קבע כב' הנשיא בדימוס, השופט ברק: "מבחינה פרשנית המשקל של חופש הביטוי מתחזק כאשר עסקינן בביטוי כגון ביקורת, סאטירה, פרודיה, טור דעות, שמטרתו בעיקר לעורר ויכוח ציבורי, אך הוא חף מיומרה להציג אמת עובדתית. כאשר מדובר בהבעת דעה מסוג זה, הגבלת חופש הביטוי פוגעת בצורה קשה בקיומו של "שוק רעיונות" חופשי, בצורך להגשמה עצמית ובלב לבו של השיח הדמוקרטי" (פסקה 11). סעיף 15(6), על פי לשונו, מקנה הגנה על הבעת דעה וביקורת בנוגע לפעולה שעשה הנפגע בפומבי. תכליתו להגן על שיח ציבורי חופשי בין דעות ורעיונות שונים בעניינים שקיבלו פומביות ותוצאתו פריסת תחום סבירות רחב (ראו; דניא 7325/95 ידיעות אחרונות בע"מ ואח' נ' קראוס, פ"ד נב(3) 1 (1998) (פסקה 40).

51. הפרסום במקרה זה נעשה במרחב הווירטואלי ולצד נסיבותיו יש לתת משקל לגישת הפסיקה לפרסום ב"כיכר שוק וירטואלית" בה מוחלפים רעיונות ולמשקל שיש לתת להתבטאויות ב"כיכר השוק". מבלי להביע עמדה לגבי דעתו של הנתבע על תכליתו של התובע בשלט שנשא בהפגנת היחיד שלו, כאשר הפרסום של הנתבע כוון להבעת דעה וביקורת של הנתבע על העמדה שהתובע הביע במהלך הפגנת יחיד שלו נגד הפגנת קבוצת הקוראת להפסקת הריגת פרות לשם אכילת בשרם, והיה בתגובה לפרסום התמונה המקורית של תובע ממהלך ההפגנה ולביקורת של אחר ביחס אליה, גם

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 60752-07-18 יהלום נ' בן חיים

אם נעשה על ידי הנתבע שימוש בתמונת התובע תוך שינוי התוכן שהופיע בשלט אותו החזיק התובע בהפגנה, באיזון תכליתי ראוי בנסיבות, הפרסום לא חרג מתחום הסביר ומתקיים לגבי הנתבע הפן החיובי של חזקת תום הלב שבסעיף 16(א) לחוק. חזקה זו לא נסתרה.

התובע גם לא צלח את משוכת הוכחת הפן השלילי להיעדר תום הלב במובנו של סעיף 16(ב) לחוק ולא נמצאתי שעלה בידי התובע להוכיח את טענתו שהפרסום ושינוי השלט שנשא תוכנו על ידי הנתבע במטרה לפגוע. גם אם השלט שערך הנתבע היה שונה מהמציאות, מטיעוני הנתבע ניכר שהוא אמין כי זה המסר האמיתי שהתובע ביקש להביע ומהחומר הראייתי שבפניי לא הוכח קיומה של כוונה סובייקטיבית של הנתבע לפגוע בתובע בדרך החורגת מהמידה הסבירה האובייקטיבית הנדרשת להגנת הערכים המוגנים מכוח הגנת תום הלב, כאמור בסעיף 16(ב)(3) לחוק.

52. הפרסום אינו מתייחס לאדם פלוני שנראה אוכל בשר. הפרסום מתייחס לתובע אשר, על פי תצהיר התובע, ביקש להביע דעה שונה אל מול קבוצת מפגינים טבעוניים מול סניף מקדונלדס והפגין בהפגנת יחיד את דעתו השונה. בכך שם התובע עצמו בעין הציבור ואת עמדתו לשיח ציבורי ולהבעת דעה על גישתו. גם אם הפרשנות שהנתבע ביקש בפרסום לייחס למסר שהתובע ביקש להביע במהלך הפגנת היחיד שלו רחוקה מעמדתו של התובע, סבורני כי באיזון הראוי בין זכויות הצדדים והערכים החברתיים - ידו של חופש הביטוי היא שגוברת, אין בפרסום חריגה מהסביר ובמידה גדולה משהיתה סבירה להגנת הערכים המוגנים על ידי סעיף 15 לחוק ולנתבע עומדת הגנת החוק.

53. אין פרוש הדבר שאך בשל שאדם מביע מחאה או עמדה שונה במהלך הפגנה, חופש ביטוי והביקורת באצטלה של הבעת דעה ומחאה אינו מוגבל. אין להתיר את הרסן גם ביחס לשיח בעל היבט ציבורי. שמא נמצא אל מול מדרון חלקלק, אנשים יחששו מלבטא דעות ולהפגין והשיח הציבורי ייפגע מסקנתי מתייחס לנסיבות קונקרטיות של ההליך שלפניו, לתוכן הפרסום בהקשרו הכולל אשר מטים את הכף לאפשר לנתבע לחסות בצלה של הגנת תום הלב שבסעיף 15(6) לחוק.

54. משזו מסקנתי, דין התביעה להידחות.

55. על מנת שלא ימצא חסר אציין כי אלמלא מסקנתי זו, אף אם הייתי משתכנעת שלא קיימת לנתבע הגנת החוק מפני פרסום לשון הרע (ולא היא) במכלול נסיבות הפרסום ובראי הפסיקה הנוהגת, שיעור הפיצוי שהיה נפסק לא היה ברף גבוה. זאת, בין היתר, משלא הוצג שמעבר לפרסום הבודד בפוסט תגובה שפרסם הנתבע בפייסבוק, הופיע פרסום זה במקומות נוספים; לא הוצגה היקף החשיפה לתמונה שפרסם התובע; לא הוצגו תגובות של אחרים לפרסום; לא הוצגה תשתית ראייתית למשך תקופת הפרסום, האם הוסר וביוזמת מי. במקרה זה, גם לא נמצאתי שהוכח פרסום "בכוונה לפגוע" לצורך פסיקת כפל הפיצוי הקבוע בסעיף 7א(ג) לחוק.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 60752-07-18 יהלום נ' בן חיים

56. הערה נוספת לקראת סיום; בכתב התביעה עותר התובע לחיוב הנתבע להסרת הפרסום, ולפרסום תיקון ותבהרה. לבד מכך שלא הוצגה תשתית ראייתית האם הפרסום הוסר, סעד זה נזנח על ידי התובע בסיכומים, בהם עמד התובע אך על חיוב הנתבע בתשלום פיצוי.

סוף דבר

57. מכל האמור, התביעה נדחת. בנסיבות העניין, ובשים לב לייעול ההליך ולריסכון בזמן ובהוצאות בויתור הצדדים על תקירת המצהירים ובסיכומים הממוקדים שהוגשו, התובע יחוייב בתשלום מופחת בגין הוצאות הנתבע ושכר טרחת עורכי דינו בסך של 3,000 ₪ אשר ישולמו תוך 30 יום.

ניתן היום, י"ח אייר תש"פ, 12 מאי 2020, בהעדר הצדדים.

אפרת בוסני, שופטת